

MUTRIKULKO HERRI-ALDIZKARIA
2012ko martxoaren 115. zenb.

EARRA BERDELA!

KALAPUTXI

*Josefa
Larrañaga*

PEPITA TUXIKI

saltsa askotan bustitako bizitza

- >UDALAREN ASMOAK 2012 URTERAKO
- >OREKAREN BIDEZ OSASUNAREN BILA
- >NERABEAK ETA SARE SOZIALAK
- >ZIRIAKO ANDONEGI ANDONEGI

- ▶ Etxea apaintzeko proiektuak
 - ▶ Altzariak
 - ▶ Sukaldeak
 - ▶ Leiho mistoak (egurra eta aluminioa)

Errenteria auzoa, z/g · ONDARROA
 Tel.: 94 683 18 07 · e-posta: barrueta@barruetabena.euskalnet.net

GALDONAKO JAIXAK

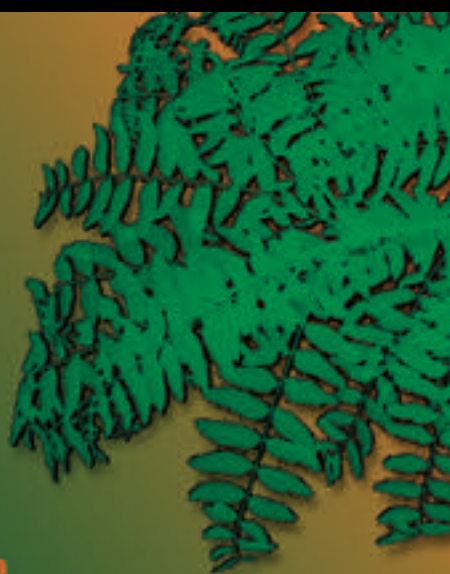
• Apirilak 6:

- 4:30etan Tute Lehiaketa.

• Apirilak 9:

- Eguerdian Meza.
- 4:30etan Angel Arrospide eta Ugaitz Mugerza Aizkoran lan desberdinak egiten arituko dira.
- Ondoren Joxe Ramon Iruretagoiena Izeta II eta Agustin Landabide Harri-jasotzaileak.
- Bukatzeko, Gorritiren abereak.

Arkume baten zozketarako errifak salgai egongo dira.

aurkibidia

Informaziua	4
Zeuk esan	5
Puri-purixan	6
Bi hitzetan	8
Lapazorrikeixak	10
Bertsuak	11
Karenka	12
Gizartia	14
Kultura	16
Osasuna	18
Zorion agurrak	20
Argazki zaharrak	21
Agenda	22

Kalaputxi ez du bere gain hartzen aldizkarian adierazitako esanen eta iritzien erantzukizunik.

Argitaratzailea
Karenka komunikazio elkarte
Barrenkale, 12 behea - 20830 Mutriku.

Telefonoa
635 748 393

e-maila
kalaputxi@topagunea.com
kalaputxi2001@gmail.com

Bloga
kalaputxi.blogspot.com

Laguntzailea
Mutrikuko Udala
Kolaboratzaileak
Iñigo Andonegi, Josu Ituarte

Tirada
2.200 ale
Lege Gordailua
SS-787/01
ISSN
1579-4792
Inprimategia
EUSKALINPRI. Deba
Banaketa
Kalaputxi

iritzixa

Mutrikun, 2012ko Martxoak 5

Iritzia emateko sail honetan parte hartzerakoan gure KALAPUTXIIn, hamar urte bete ditxuanetz, gogora ekarri nahi izan deu bere lehenengo zenbakian idatzi genduna, ilusioz beteriko desioak. Uste degu betezen dijoala urtez-urte. Hala izan daixala beste urte askotan.

“Mutrikun KALAPUTXI bat jaixo da!”. Bueno, asko jaixoko ziran, baina ez hau bezalako bereziak. Etorri zaku natura udazkeneko urre kolore ederrez janzen hasi danian, eta itsasoko urak bizitxasun haundixenian dabiltzenian.

Haundi eta eder eitxeko nun elikatua izango deu, janaria nun topatua. Itsasoaldetik, herritxik bertatik, eta Mutrikuk dittun auzo ederretatik. Ez zaku faltako mendi, landa eta lore ederrik, eta ez dakiola faltatu edateko ur garbirik.

Gustokuak izango dittu usain gozoko lorak, baina bihar danian jakin daixala sasiartian ibiltzen ere.

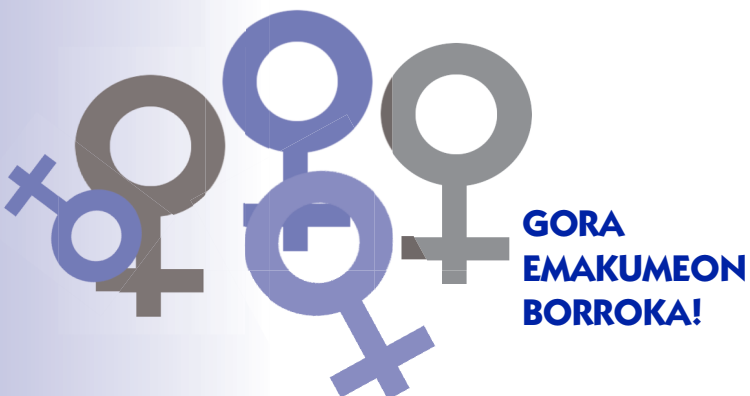
Bere zeregiñetako bat egan eitxia izango da eta egin daixala berdin zabalunetan eta bazterretan. Kolore askotakua izango al da!

On egingo digulakotan goz, on kultura gehitzeko, on hartuemanak hobetzeko, on gure herri honek aurrera pausuak ziur emateko.

Pozez hartzen deu bere jaixotza eta iraun daixala bere umiak eta haren umiak eta ondorenguak ere kolore ederrez eta hegaldi alaitsuz gure herrixa betetzen.

KALAPUTXI hau dabillega hegan, hegan, hegan ...”

Maribel Urkiri Arruti

Kultura Saila
Hizkuntza Politikarako Sailordetza

Gipuzkoako Foru
Aldundia

Mutrikuko Udaleko
Kultura eta Euskara Batzordea

GURE TXIKITASUNETIK... MUTRIKU – SASIOLA ZERTARAKO?

Aspaldiko kontua ematen badu ere, Mutriku-Sasiola proiektuaren eztabaida bueltatu da. Orain dela gutxi Gipuzkoako Aldunditik errepideari ezetza eta baietza adierazteko modu eta hitz ezberdinak jaso ditugu, uneko egoera ekonomikoa dela eta - . Badira ere "herriak nahi duela", "mutrikuarrek eskatzen dutena" esaten dutenak, eta udaletxean ere honetaz aritu ziren.

Berdeak eta Independentek bezelako talde txiki batentzat azpiegitura hau guztiz ez beharrezkoa eta denboraz kanpo gelditzen da, kontutan harturik Mutriku-Sasiola diseinaturik zegoela Portu berriaren haserako asmoarekin batera.

"Dirurik ez dagoen sasoiari" dike berria luzatzeko lizitazioa zabalik dagoenean -berriro ere dirutza ikaragarria uretara joan daitekena...- Mutriku Sasiola zertarako?

Idoia Arrillaga Agirre

Kaixo lagunok:

Eskolaetxe Baserriko Keramika Tailerrean eskeniko ditugun ikastaroen berri eman nahi nizueke.

Maila ezberdinetan antolaturik egongo dira ikastaroak, beti ere ikasleen arabera eta landuko ditugun gaiak hauek izango dira:

- Bustin ezberdinen azterketa.
- Lanerako teknikak.
- Labak, tenperaturak, engobeak, esmalteak.
- Eskultura, etba...

Informazio gehiago jasotzeko honako zuzenbide honetara jo: Eskolaetxe baserria - Ibiri Auzoa, Olatz bidean. Telf: 943 604044 / 615704370.

Imanol Andonegi

BERRIRO HARRI BERDINEAN?

Azken Kalaputxi atalean, "Portuko Sarbidea Bukatze-ar???" izenburuko artikulua dike berriaren lanei buruz zehaztasun batzuk ekartzen zituen. Gure aldetik ñabar-dura batzuk egin nahi genizkioke, proiektu honen mami eta norabidea baloratzen laguntze aldera. "Bost mila" Mutriku posible egonik bat bakarra daukagu, eta hau bostmilentzako izan behar...

Hasteko, artikuluan aipatzen ez dena, eta behin eta berriz gogoratu beharra daukaguna: kaiaren sarbidea hobetu baino Portu Berri bat gauzatzea izan dela betidanik proiektuaren helburua. Mutrikuk inoiz eskatu ez

zituen olatuen energia estazioa, hondartza eta piszina berriak ideia "handiki" horren ondorio xume eta kolateralak besterik ez direla, inolaz ere helburuak.

Ildo honetatik, aipaturiko artikulua aipatzen ez duen datu esanguratsu bat gogoratu nahi genuke: lanak gel-dirik egon ziren epean Eusko Jaurlaritzan gobernu aldaketa burutu zela. Gobernu berriaren lehenengo erabakia, aurrez xahututako dirutza kopurua ikusirik eta, agindutako txostenen arabera, portuko sarrera bermatua zegoela ikusirik, dikea zegoen lekuan amaitzea izan zen. Ondoren, urez gainezkatutako dikearen luzapenaren ideia Mutrikuko Udaleko beste alderdien presioaren ondorioa izan da eta ez barruko pantalanak babestearena.

Zergatik presio hau? Guk argi daukagu: oraindik ere Bilduk eta EAJak ez diotelako amore eman portu berriaren proiektu osoaren helburuari. Gelditzen zaigun eremuan, tamalez hil zorian dagoena, noizbait herriko perlatxoa zen eremu horretan, ganorazko erabilpen publikoa baino nahiago dutelako nolanahiko ustiapen ekonomikoa. Eta "Balea" proiektuak guzti honekin lotura zuzena daukalakoan gaude.

Orain gutxi aurkeztu zen urez gainezkatutako dikearen proiektuak, gure susmoak baieztatzen dituela uste dugu. Txostenak berak erakusten du nola olatuen indarra eta norabidea ez direla hasieran beraiek pentsatu bezelakoa, beharbada hainbat mendetan Mutriku jo duen "kardala" 2005etik aurrera aldatu egin delako. Eta bi faktore hauekin huts egin ondoren ere, ez da inondik ere zalantzan jartzen orain arteko diseinua, hau da, portu berri bat gauzatzeko balio duen diseinua. Arrantzale munduko nahiko jende hurbildu zaigu dikearen orientazio okerraren berri emateko eta zeozter egin dezagun eske. Hortxe daukagu hainbeste aldarrikatua izan den herri partizipazioaren leloa aurrera emateko aukera aparta.

Amaitzeko, azpiegitura erraldioen aurka azaldu zen duela gutxi Mutrikuko Udala. Proporzionaltasun geografiko eta soziologikoak kontuan hartuz, Mutrikukoa da guztietan erraldoiena... Zergatik halako interesa? Erraza da, oso, Espainian zehar eraiki diren aireportu erraldoi, Pasaia Portu berria, Erraustegia, ustelkeri, komisio eta beste hainbat astakeri eta haundikeriei buruz hitz egitea... Besteen begitik lastoa kendu, geurenean habea ikusten ez dugun bitartean?

Ikusitakoak ikusita, eta askatasun osoz, irakurleak epaitu dezala.

BERDEAK+INDEPENDIENTEAK UDAL TALDEA

**JATETXEA
LANDETXEA**
Laranga auzoa (Mutriku)

**eguneroko
menua**

**berezitasuna
txerri txikia**
(enkarguz, erreta edo burduntzian)

Tel.943 942 222 · 629105733 · luis@pikua.es

PANADERIA OKINDEGI POTERO

GREGORIO AZKUE

ETXEKO TEL. 943 60 43 17
DENDAKO TEL. 943 60 36 43
OKINDEGIKO TEL. 943 60 45 12

UDALAREN ASMOAK

2012 URTERAKO

Udaleko BILDuren ordezkariak otsailaren 22an eta 23an azaldu zituzten Zabel jauregian udalak dituen asmoak 2012. urte honetarako. Bederatzi alor edo eremutan banatu zuten urteko plana, eta euren asmoa aurrekontuekin uztartzea bazen ere, ezin izan zuten azalpen hori egin, Aldundiari bueltatu beharreko diruaz egindako eskaera bereziak ez

duelako oraindik erantzunik. Horren ordez, gure herriari biztanleko dagozkion datuak konparatu zituzten hiru alorretan, inguruko edo biztanle bertuko herri batzuekin eta Gipuzkoako batez beste-koekin: udalen diru sarrera gaitasunak, Aldundia-ren diru laguntza banaketak, eta zorren ordainketak.

Bederatzi alor hauetan azaldu zuten Urteko Plana: Gobernazioa, Hirigintza, Jendartea, Kultura, Euskara-Ondarea-Naziotasuna, Kirola, Ingurumena, Ogasuna eta Garapena. Azalpen bakoitzaren ondoren, hitza eman zitzaion agertutakoei eta egindako ekarpenak jaso zituzten.

Gobernazioan 12 atal jorratu zituzten: Partaidetza, Aparkaleku sistema, Trafikoa, Ostalaritza, Gazteen lokalak, Herri eskaerak, Udara begirakoak, Irigarritasuna, Eskaera eta Baimenak, Garbitasuna, Esleipen edo adjudikazioak eta Udal-langileak. Agertutakoetatik hauek nabarmenduko genituzke: Herri galdeketerako araudia-ren zirriborroa egina dagoela eta beste udal-partiduen ekarpenen azterketan. Gazteek erabiltzen dituzten etxabe edo lonjei buruzko araudi bat prestatzea. Hiru hondartzei buruzko erabakiak hartzea, garbitasun, sorosle eta aparkalekuei dagokienez. Udal-langileen estruktura definitu eta, politikoekin batera, talde-lana lortzeko ahalginak egin.

Hirigintzan jorratutako atalak hauek izan ziran: Arauen berrikuspina, Irigarritasuna, Ekipamenduak, Azpiegitura politika eta Eremuak. Lehenengo puntuan, Arau Subsidiarioen aurrerapena onartzea, eremu ezberdinetako hitzarmenak lantzea eta ematen diren pauso bakoitzean herri partaidetza ziurtatzea aurreikusten da. Irigarritasunaren alorreko proiektuak landuko dira. Ekipamenduetan, bideragarritasun ekonomikoak lantzea izango da xedea. Azpiegitura politikan, berriz, Aldundiarekin Mutriku-Sasiola errepidearen exekuzio-plana adostu, eta, hala balitz, herri galdeketa bideratu. Eremuak atalean, planak jabeekin adostera doa, Saturrarango proiektua berregitera eta Mijoako jarduera-plana bertakoekin

adostera.

Jendarteak lau atal jorratu zituen: Urteko Plana, Ongizatea, Irigarritasuna eta Politika Feminista. Ongizatean, 13 helburu azpimarratu zituzten, denak hobekuntza eta herritarrenganako hurbiltasuna lortzeko bidetik, baita Eguneke Zentroaren azterketa eta Komentuko eremuaren proiektu integrala ere. Irigarritasunaren alorrean, herriko auzoen arteko mikrobusa martxan jartzea. Sei helburu jarri zituzten Politika Feministaren alorrean, horien artean formazioa berdintasun arloan eta bi ekin-tza: Indarkeriaren Aurkako Eguna eta Emakumearen Nazioarteko Eguna.

Hamar atal agertu zituzten **kulturan**: Kultura sustatu, Musika Eskola, Liburutegia, Herriko kultur taldeekin harremana, Jaiak, Ospakizunak, Ikuskizunak, Gazte-txea, Ondarea eta Udaleko sailen kudeaketa. Lehenengo atalean, haurrengan jarri nahi dute indar berezia. Musika Eskola integratuago nahi dute udaleko helburuetan. Liburutegiko liburu guztiak digitalizatu nahi dituzte eta WI-Fla ezarri. Kultur talde eta Udalaren arteko koordinaketa bultzatu nahi dute, eta herriko azpiegiturretan balio-aniztasuna ardatz bezala erabili. Jai Batzordea eratu nahi dute eta jai parte hartzaileagoak gauzatu. Ikuskizunek herriko taldeen bidetik eta udalaren ildoei erantzun beharko dietela zioten.

Euskararen alorrean EBPNren baitako hiru atal azpimarratu zituzten: Ondorengoetaratzea, Erabilera eta Elidakura; horien baitan, guztira 13 helburu. Aipamen berezia egiten zaio etxeko esparruari eta ahozko erabilerari ere bai. Ondarearen alorrean, bilketa lanari eta dagoena herritarzeari ematen zaie garrantzia. Naziotasunaren

SUKALDEKO ALTZARIAK
EBANIZTERIA

OKILA AROZTEGIA S.L.

Txirritxa - Mutriku

Tel. 943 60 40 18 - Faxe: 943 60 31 03

LEA-ARTIBAI

Hileta zerbitzuak - Beilatokia

MUTRIKU Tel.: 943 60 41 20

ONDARROA: Arta Bide, 24 - Tel.: 946 830 960
Mug: 659 879 268

alorrean, berriz, herri-proiektuak bultzatzea dute helburu.

Kirolean hiru helburu agertu zituzten: Plan estrategiko zaharra gaurkotzea, datorren urtean lantzen hasteko asmoarekin, Diru-laguntza araudia egitea, eta Herriko Kirol Talde Bateratua gauzatze bidean ahaleginak egitea.

Ingurumen alorrean 7 atal izan zituzten kontuan: Ormola ingurua, Bisoien granja, Berdeguneak, Mijoa erreka, Debabarrena Mankomunitatea, Debabarrena zero zabor eta Mutriku zero zabor.

Garbiketa eta berreskuratze lanei buruz aritu ziren Ormolaren kasuan, eta kontrol hitza erabili zuten, batik bat, bisoien granjaren inguruan. Berdeguneetan, mantentze-lanari buruzkoak izan ziren. Mijoa erreka garbitu beharra azaldu zuten, eta hori gauzatzeko auzokideekin eta hainbat estamentu ofizialekin izan beharreko harremanak azpimarratu zituzten. Beste era bateko erantzuna lortu nahi dute Mankomunitatearen aldetik gure zaborren kudeaketari erantzun egokiagoa emateko. Debabarrenean eta Mutriku "zero zabor" filosofiaren aldeko lan-taldeak eta formazioa suspertu nahi dute hurrengo urteetan gauzatzen joateko.

Ogasunean, hiru helburu markatu zituzten: Diru sarreak aurreikusi eta une oroko kontrola egin, Gastuei epe motzeko jarraipena egitea, une oro gastuen kontrola izateko, eta Kontratu eta Aseguruen azterketa eta berriz-

tatzea ahalik eta kondizio egokienak lortzeko.

Garapenaren inguruan 5 alor ezberdinei buruz jardun zuten: Nekazaritza, Industria, Merkataritza/Ostalaritza, Itsasgintza eta Turismoa. Nekazaritzan, baserrien egoera, lekuko kontsumoa eta dibertsifikazioa izango dute jomuga; Industrian, enpresak mantendu, erakarri eta berriak sortzearena izan zen; Merkataritza/ostalaritzan, lekuko kontsumoa, esperientzia turismoa eta lehiakortasunean sakontzea izan ziren landu zituzten atalak. Itsasgintzan, artisau arrantza eta akuakultura, non bi espezieen negozio planak bideratu nahi diren: abalaoia eta alga batena, eta itsas lakatza, anemona eta lanpernaren ikerketa. Turismoan, itsas turismoa eta itsas kirolak indartu nahi dituzte.

Garapenaren alorreko ekintzak eta helburuak aurreko urtean osatu ziren mahaletatik datozela adierazi zuten. Mahai horietan konpromisoa azaldu duten herritarrek hartu dute parte, eta konpromiso hori agertzen duten guztientzat mahai irekiak direla adierazi zuten.

Azkenik, Mutrikuren egoera ekonomikoa beste zenbait herrirekin konparatu zuten. Badirudi Gipuzkoako egoera ekonomikorik eskasenean kokatzen dela gure herria. Zerbait arindu nahian, Aldundiari laguntza eskatu diote egoera ekonomiko txar honetan zorra kentzearekin batera egitasmoak bideratu ahal izateko, eta urteroko diru banaketa justuagoa ere aldarrikatu dute.

**KALBAIXO
JATETXEA**

TELEFONOAK:
943 60 32 56
943 60 30 16
MUTRIKU

ARRIETA
AUTOZERBITZUA

Aliprox

J.M. Altzibar etorbidea · 943 60 31 01

ERRALDOIAK ETA DANTZARIAK BATERA ARITU DIRA INAUTERIETAN

Irudi berri bezain atsegina ekarri dute aurten inauteriek herriko kaleetara. Gure Ametsa dantza taldekoek egin ohi dute kalejirak eta dantza saioak partaide berriak izan zituen: konpartsako erraldoiak. Dantzan, elkarrekin zein bakoitza bere aldetik aritu ziren, eta ikusle ugari bildu zen ikuskizun berriarekin gozatzerara. Gure Ametsako mutilen taldeak ere parte hartu zuen ikuskizunean, eta aspaldi ikusi gabeko herriko dantza bat plazaratu zuten: sorgin dantza.

APARKATZEKO ORDUTEGIA ZABALDU DUTE BEHEKO PLAZAN

Beheko Plazan aparkatzeko ordutegia luzatu egin dute: 08:00etatik 14:30era egongo da, aurrerantzean, plaza zabalik ibilgailuentzat. Baina bi muga edukiko dituzte: alde batetik, ordu erdiko geldialdiak bakarrik egin ahalko dituzte, eta beste alde batetik, marra horitik Loretxurantz dagoen espazioa erabili beharko dute. Marra horien beste aldea beti libre laga beharko da oinezkoek erabili ahal izateko.

IGOGAILUETARAKO LAGUNTZARIK EZ UDALEAN

Krisi ekonomikoa tarteko, udalak egin behar izan dituen mozketen artean igogailuetarako diru laguntzak daude. Udalaz gain, igogailuak ezartzeko laguntzak Eusko Jaurlaritzak ere ematen zituen, eta momentuz, laguntza horiek indarrean egoten jarraitzen dute. Udaletxeko teknikariek laguntza horiek lortzeko beharrezko laguntza eskaintzen jarraitzen dute. Laguntza lortzeko beste aukera bat, tramiteak Debegesaren bidez egitea da.

EUSKAL HERRIKO KLUBEN ARTEKO FINALERDIETARA HELDU DIRA DANOK BATEKO NAGUSIAK

Euskal Herriko klubuen artekoan finalerdietara arteko bidea egin dute Danok bateko nagusiek. Mendibarren frontoian jokatu zuten finalerako txartela, baina ezin izan zieten berriatuarrei irabazi. Oraingoan, Beitiak Goxarri izan zuen lagun. Izan ere, Garita lesionatuta dago.

KOMIKIXA

Josu Ituarte "Pitxame"ren eskutik

MATXITXAKOKO GERRAN EGONAK GOGOAN HARTUZ

Matxitxakoko gerraren 75. Urteurrenean, Euskal Herriko kosta osoan zehar jendea batu da bertan egon zirenei eta haien familiartekoei omenaldi xume bezain beroa egiteko. Mutrikun, kofradia zaharraren punta aukeratu zuten Euzkadiko guduontzian egondakoak gogora ekartzeko. Kanpai hotsekin ekin zioten omenaldiari, eta Matxitxako Elkartekoen bidez adostutako testua irakurri zuten jarraian: “Une zailetan duintasun, zintzotasun eta gizalegezko ikasgaia ematen jakin zutenak ekarri nahi ditugu gogora”, zioen testuak. “Demokrazia, askatasuna eta gure herriaren identitatea bezalako ondasun baliotsuak babesteko, beraien bizitzak arriskuan jarri zituztelako”. Hiru mutrikuarrek bizia galdu ere egin zuten. Lore eskaintzarekin eta Eusko Gudariak kantatuta eman zioten amaiera ekitaldiari.

EUSKADI SARITIK, IZARRAITZEN LEHEN EGITERA

Martxoaren 1ean, Oihana Kortazarri Euskadi Irratiaren kirolari onenaren saria eman zioten. Zumetaren lan bat jaso zuen Euskadi Irratiko zuzendaria Felipe Juaristien eskutik. Martxoaren 4ean, berriz, Salomon taldeko kide berria Azpeitako kilometro bertikalean izan zen. Proba horrek zabaltzen du Euskal Herriko kilometro bertikalen zirkuitua. Eta bera izan zen Izarraizko puntan jarrita zegoen helmuga zapaldu zuen lehena (36.17). Bigarren sailkatuak, Nerea Amilibia aiarrak, bi minutu gehiago behar izan zituen.

URREZKO AIZKORATIK ZILARREZKO TXAPELA EKARRI DUTE

Urrezko aizkolarien binakako finalera heldu da, aurten ere, Ugaitz Mugerza, Angel Arrospide lagun duela. Arrospideren azken lehia izan denak, bazirudien urrezko txapela eman-go ziola, aitaturako bikoteari, baina usteak erdi ustel. Lehen hiru probetan aurretik ibili ziren, eta Otaegi eta Otañori denbora tarte ederra zabaltzea lortu zuten. Laugarren probatik aurrera, ordea, gerora irabazle izango zen bikoteak egoerari buelta eman zion, poliki-poliki. Azken proba erabakiorra izan zen txapeldun berriak erabakitzeko orduan. Lan denak kontuan hartuta, Otaegi-Otañok 27.48 behar izandute; Arrospide-Mugerzak, 29.34.

aparra Erdiko kalea, 29
Tel.: 943 60 45 94

Jantziak eta pitxiak

Barrenkalea, 2
Tel.: 943 60 47 43

KRESALA

GIZON ETA EMAKUME,
GAZTE ZEIN HELDUENTZAKO MODA

Joseba Iñaki Eleizgarai
masajista eta osteopatia

Tel: 630 788 059 - Konte kalea 22, Mutriku

Earra berdela!

Esaera horrek ondotxo erakusten digu arraiñ gozo honek sasoi baten zaukan estimazio txikixa. Pertsona eskasari edo fiatzekua ez danari “berdela” esaten zako, esanaz bezela ‘earra elementua/elementia!’

Fama txarra zakan arraiñari izen ona ematien eta berezko ezaugarri osasungarriak ezagutu-eragitzeko orain dala urte batzuk *Berdel Eguna* sortu zotan San Pedro Kofradixak, udalarekin batera.

Laster, martxuaren 31n, Berdel Egunaren XVII. edizioa ospatuko degu. Urtero apirilko lehelengo zapatuan egitxan bada ere, aurtan, Aste Santua dala-ta, pixka bat aurreratu zaku berdel jaixa. Erramu-egun bezperako *tripa-jai* hortan, jatetxe dotore batzuen erreze-tak probau ahal izango dira: Debako Urgain, Ondarruko Cantábrico, eta Mutrikuko Jarri-Toki, San Juan, Pikua eta Zumalabe Hotela...

Arraiñak modu askotan prestau leikezela bagenkian lehendik ere Mutrikun, baiña urterik urte gero eta zabalagua da eskaintzia: marmitakua, txatka, krocketak, berdel-erria, pudiña, olixo-ozpiñetan...

Sasoi baten arraiñ zurixa kontsumitzera bultzatzen ginduzen medikuek-eta. Gaur egun oster (70eko hamarkadatik aurrera) arraiñ urdiñen alde onak azpimarratzen diguez: omega-3 gantz-aziduak proportzio altuetan eta bitamina ugari, besteak beste. Ezin hobia da gaixotasun kardiobaskularrak prebenitzeko, kolesterola eta triglizeriduen hazkundia apaltzeko...

Arraiñ hau eskonbriduen famelixakua da, *atuna*, *zimarroia* eta *haginzorrotza* bezela. Bere zientzia-izena: *Scomber scombrus*. Erderaz, beste batzuen artian, izan honek dakaz: *caballa*, *sarda* eta *verdel*. Azken izen hori erabiltzen da erderaz gabilzenian, bai Euskal Herrian, bai Kantabrian.

Euskeraz, Bizkaian eta Gipuzkuan, *berdela* esaten zako, baiña Lapurdin, *makaia* eta *makerua* izenak ere hartzen ditxu.

Ez nahastau kuebriakin!

Baiña kontuz... izan ere bi espezieen itxuriagaitzik eta frantsesez (*maquereau*), ingelesez (*mackerel*) eta beste hizkuntza batzuetan dakazen izenengaitzik askotan beste arraiñ honekin nahastatzen da: *Scomber japonicus*. Erderaz: *macarel*, *cuerva*, *estornino*... Euskeraz: *makaia*, *berdel begihaundia*, *betaundia* eta *kuebria*.

Kuebria edo *makaia* izeneko arraiñ hori, berdelaren aldian askoz sikuagua da, akaso ale haundiak harra-pau ezker marmitxakuan jan leike... baiña, hori bai, berdela baiña eskasagua da.

Berdeletik bereizteko, frantsesez “maquereau espagnol” esaten dixue kuebriai, eta ingelesez “spanish mackerel”. Erderaz, batzuk *verdel pintado* esaten dixue.

Berdelaren arrantzia, berdeletia

Otsail aldian azaltzen da arraiñ hau gure kostaldian, eta maiatz erdialderako urritzen hasten da.

Lehen, kasan harrapatzen zan berdela, txatxolakin. Eta karnatatza, gure arrantzale zaharrek goguan eukiko deuen bezela, arraiñ horren buztanaren aldameneko zatitxo bat jartzen zan amuan. Horregaitzik aitzatzen deue Algortako arrantzale zaharrek, “al verdal, con carnada de él”.

Esku-aparijuakin ere harrapatzen zan, arpeua botata, txikitxutako antxobia jarritxa amuan. Pixka bat gero-txuo, aparijuai *txinbitxanbo* peruna lotu zakon eta amuetatik hurre zintxa gorrixak jarri zakozen; holaixe, amu hutsetan katiatzen ziran berdel goseztuak. Gaur egun ere hala harrapatzen deue askok berdela.

Ardoran ere arrantzatzen zan, gabaz, arraiña sardetan zaua, itsas bazterretik hurre. Arraiñaren disdira ikusi eta *etxadia* egitxan zan, dzá sare barrura!

Eguraldi haizetsu eta euritsuakin berdel gehixo harra-patzen ei da.

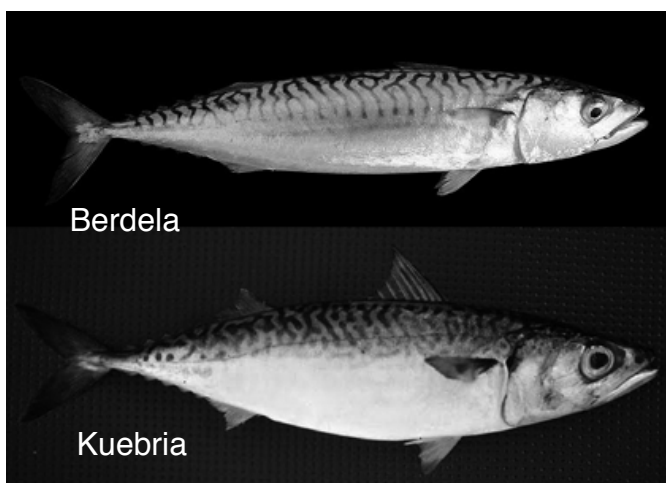
Berdelaren kosteran harrapatzen zana normalian freskuan saltzen zan, baiña eskabetxerako eta gatz emateko ere saltzen zan.

Berdel asko porturatu eta ez zanian dana saltzen, saldu gabeko haura *Alfarako* izaten zan: arrain-iriña egitxeko edo baratza-soluetan ongarri bezela ibiltzeko.

Gogoratu kanta gresaltsu haura: “Joxe Migelen bate-la, txitxarrua ta berdela”.

Berdel jaira bazijuazte, on egin!

Josu Larrañaga Arrieta

XXVII. OKELAR ANAIK BERTSOPAPER SARIKETA

HELDUEN MAILAN AIPAMEN BEREZIA

INTSUMISO BATEN MEMORIAK

Doinua: Gure herri ttiki hau da

Egilea: Abel Irizar

2011n 10 urte bete dira derrigorrezko soldadutza desagertzea lortu zela.

1981 (12 urte)

- Osaba, zu jun al zinen gaztetan soldadutzara?
- Bai, trenak eraman nindun zuzenean Granadara eskutan ibili nitun fusila eta granada nik halaxe egin nuen ta zu ere joango zara. Baina, mutiko, zergatik sentitzen duzu ikara? gizona gizontzekotan soldadutzara joan behar da.

1985 (16 urte)

- Osaba, ez dut ulertzen zertako hainbeste proba gerrako maniobratan ni eingo nintzake zora. Osaba, ez banaiz juten, orduan zer pasauko da?
- kartzelara joan behar ta auskalo noiz kanpora, baina esaten dutenez soldadutza luzarora akaso kenduko dute ta ez kezkatu, iloba.

1991 (22 urte)

Gutuntzua zabaldu dut intriga handiarekin "servir a nuestra patria" belarran egin dit min ez dut militarren menpe entrenatu nahi armekin ez dut nahi urte ta erdi Gurutze Gorrian egin; ez daukat bat'e interesik gizontze kontu horrekin orain nahikoa bait daukat gazte izatearekin.

1992 (23 urte)

Aitor, Gaizka, Manu, Xabi, Lutxi, Asier ta Joxean... ekintzak antolatzeke batzen gara gu Taldean intsumisoak gara gu Estatu baten aurrean biluzik, armarik gabe kontzientziaren aterpean gure arrakasta datza originaltasunean utopia lortuko deus asko izatea lortzean.

1994 (25 urte)

Gaur epaiketa eguna: sala hotz hau ez da bete epailearentzat edozein zenbaki izan naiteke hitz egiten'e apenas ia ez dit utzi bat'e kondena eman dit: bi urte eta lau bat hilabete. Ama ta neskalguna hortxe alboan zaudete zuek ere borrokaren parte handia zarete.

1995 (26 urte)

Atxiloketak badatoz ta galarazten dit loa Lutxi atxilotu dute...! hauxe da deskalabroa kalera atera gara "Aputu ejerzitoa!" herri osoan entzun da injustizia orroa intsumisook jaso dugu gizartearen beroa kartzelatze bakoitzakin armada pitzatuz doa.

1996 (27 urte)

Lan publikoetarako nago_inhabilitatuta gizartetik marjinalatuz alda nahi nuke kondukta. Gero ta gehiago gara, inor ez doa rekluta udalek gazte zerrendak ematea dute uka geu, intsumisoak, gara izeberg honetxan punta azpian herri_oso baten babesa eta burruka.

1998 (29 urte)

Sobretxo bat jaso dut gaur ta barruan indultua pozarren, uxatu ditut beldurra ta arriskua. Kausa kolektibo baten alde_ein gendun apustua eta arriskuan jarri genuen geure burua. Baina ni libre, ta Lutxi kartzelan urte osua sentitzen dut justizia ez dala bat'e justua.

2001 (32 urte)

- Osaba, gaurtik aurrera ez dago soldadutzarik ta orain zure semeak ez dauka joan beharrik. Ez dakit "gizondur" naizen ez daukat horren kezkarik bidean negar'e in det ta_ez det sentitzen lotsarik. -Iloba, bejondeizula! esan nahi dizut bakarrik lortu duzuen ez dela lortzen ausardia barik.

2009 (40 urte)

- Aitatxo, zertan zabilta hemengo_argazki honetan? alabak etorri zaizkit album handia_eskuetan -Hor hotz-greba egin gendun mantekin eta protestan ta hor, berriz, talogintzan Elgoibarko kaleetan... egin genuen guztiaz oso_harro nago, benetan zuek bezala_amets ein nun ta segitze'et ametsetan.

2011 (42 urte)

Bertoak idatzi ditut adinaren distantziaz oin jabetzen naizelako izan zuen garrantziaz gazteek hausnar dezaten dauzkagun injustiziaz: denak batuta, etikaz, konpromiso, pazientziaz, soldadutza garaitu gendun gure desobedientziaz; ea Armada_eraisten den irudimen-irrintziaz.

JOSEFA LARRAÑAGA *Pepita Txiki*

Saltsa askotan bustitako bizitza

Irakurleak Kalaputxiren ale hau eskuan duenerako, igaroa izango dugu martxoaren 8an mundu mailan ospatzen den Emakume Langilearen Eguna. Ospakizun hori dela-eta emakume bat ekarri nahi izan dugu gure Karenkara. Gure herriko emakume asko bezala denetan jardun izandakoa: ikasle, langile, emazte, ama, amona, baita erdi serora ere. Saltsa askotan ibilitakoa. Bere bizitza luzearen kontakizunean beste zenbait emakume mutrikuar islatuta ikusiko dira.

Noiz jaiotakoa zara, Pepita?

1923ko irailaren 23an jaio nintzen Azkoitian. Nire aita, Pedro, azkoitiarra zen, eta lanbidez okina. Mikel Subinas okinak ekarri zuen lanera Mutrikuko bere okindegira, eta hemen ezkondu zen Maria nire amarekin. Hiru seme-alaba zituztela itxi zuten okindegia, eta Azkoitira bueltatu zen

lehen lan egindako okindegira. Gauzak horrela, han jaio-tzea tokatu zitzaidan niri, baina lau urte nituela etorri ginen Mutrikura, Poterokoak deitu baitzioten aitari euren okindegian lan egiteko.

Nolakoa izan zen zure haur bizitza?

Azkoitiko bizitzaz ezer gutxi gogoratzen naiz. Mutrikun bost urte nituela hasi nintzen San Migeleko eskolan mojekin, eta hamalau urterekin bukatu nuen. Eten bat izan genuen, gerra hasi eta guda-frontea hemen inguruan izan zen bitartean, ospitale bezala erabili zutelako. Orduko nesken eskolak San Migelen eta kontzejupean zeuden; mutilenak Zabielen (maristak), kontzejupean, beheko plazan eta moilako kofradian. Denetan gaztelania erabiltzen zen hizkuntza zein testuetan. Errepublika garaian hasi zen Sor Felisa Makaia, Sarasa herriko moja nafarra, nahi zutenen-

PAGOAGA S.A.

iturgintza - berogintza - gasa
igeltsaritza - aroztegia

Tel.: 943 74 02 79 - 943 74 05 12

Faxa: 943 74 35 65 / e-mail: pagoagasa@euskalnet.net

San Antolin, 13 - 20870 ELGOIBAR

koadrila afariak, bazkariak, bataioak,
eguneroko menua

MUTRIKU - DEBA ERREPIDEA
LARANGA AUZOA
Etxeako Telf. 943 60 31 17
Jateleku Telf. 943 60 31 67

SAN JUAN
MUTRIKU

tzat euskara irakasten eskolorduetatik kanpo. Dotrina katolikoa ikastera parrokiara joaten ginen eskolako goizeko azken ordu erdian, eta hura euskaraz irakasten ziguten. Beranduago, Emakume Batzan irakasten ziguten euskara.

Gure orduko ume-jolasak kalean izaten ziren, eta eguraldiak eta urte-sasoiak markatzen zizkiguten jolas motak. Neskak eta mutilak jolas ezberdinetan aritzen ginen, baina, denok kalean ginenez, ohikoa zen harremana, nahiz eta gehienetan isekatxoak edo edozein deabrukeria egiteko izan. Inoiz egiten genituen lan ezberdin eta osagarriak ere elkarrekin. San Juan suetan, adibidez, mutilak sasiak ekartzen zituzten bitartean, neskek sutan erretzeko panpina prestatzen genuen. Igandeetan goizeko meza eta bazkal osteko bezperak genituen beharrezko, eta, arratsaldeak aurrera egin ahala, txistua eta danbolina dantzatzeko; negu aldera antzerkiak edo, guk esaten genion bezala, beladak igandero Emakume Batzan (Tranpa kalean dagoen Montalibet jauregiaren lehen solairuan, orduan botika zenaren gainean). Hamar urte inguru nituela hasi nintzen antzerkietan parte hartzen Juanita Piker ama ponteko nuela: hark irakatsi zidan minik gabe negar egiten. Dena den, lehenengo antzerkiak errepublika baino lehen ikusi nituen Barrenkaleko Olazarra-Mizkia etxearen bigarren solairuan.

Errepublikako giro politikoa gure erara ulertzen genuen, eta primeran pasatzen genuen mitinei eta nagusien arteko eztabaidei adi-adi; ondoren, gure arteko saltsak izaten genituen zerbait ulertzen genuelakoan. Behin, politikoa katalan batzuk etorri ziren gaurko Ametza gainean zegoen Batzokira, eta haiek irakatsita eta eurekin batera Visca Catalunya! deihadarka igaro genituen Goiko Plazatik Emakume Batza arterainoko kaleak.

Zer nolako gaztaroa izan zenuten zure adinekoak?

Esan behar gerrak eragin handia izan zuela herriko bizitzan. Nire kasuan, guda-frenteak eragindako eskola etenak ez zuen baldintzatu geroko eskola jarraipena, eta hamalau urte arte jarraitu nuen. Hamalau urtera iritsita, gurekin bizi zen amona Faustina zaintzea izan zen nire ardura, itsututa baitzegoen, eta, harekin batera, nire ahizpa Jabierak zeukan haurra, senarra frentean izatean, hura ere gurekin bizi baitzen. Etxeko guztiak aritzen ziren lanean etxetik kanpo, anai-arrebak zaku-fabrikan eta amak eskabitzan; aita, lehen esan bezala, Poteroko okindegian. Amona hil zenean gerra bukatua zen, eta nire ahizpa bere etxean senarrarekin, beraz ... ni ere lanera! Egañanean sartu ninduten, eta han jarraitu nuen lehen haurra izan nuen arte. Gaztaro hartan, ez dakit nik gerragatik edo giroak berak aginduta, oso jolastiak ginen; gaurko umeak ez dute jolasten guk orduan adina kalean. Umetan baino gehiago elkartzen ginen mutilekin eta orduko TBOak irakurtzea zen gure pasiotako bat: non TBO bat, han gazte multzoa inguruan. Igande arratsaldea izaten zen berezia,

orduan egiten genituen mendiko txangoak edo Makinistiarreko zinema-aretoa joaten ginen "R" dun pelikulak ez baziren. Gogoratzen naiz inoiz, koadrilako neskak Arrateraino joan ginenekoa ere igande pasan, meza bertan entzutea ahaztu gabe, jakina.

Acción Católica sortu zenean herrian hasi ginen antolatzen eta zenbait ekintza aurrera eramaten: ohiturak berreskuratzen ahalegintzen ginen bereziki. Antolaketa hura mar txan izatean, Alejandro Arrasatek bultzatu gintuen beladak prestatzera; baina, jakina, orduko egoerak aginduta, gaztelaniaz izan behar. Agustina Fondaberrik egiten zituen zuzentze lanak, eta zinema-aretoa aurkezten ziren. Kanpoko antzerki konpainiak ere agertzen ziren herrian, eta ostegunetan antzeztzen zuten.

Baziren, jakina, euskara bultzatu beharra ikusten zutenak, eta oztopo guztien gainetik lortu zen 1950 urte inguruan Ziriako Andonegiren Egiazko maitasuna antzeztea bere zuzendaritzapean.

Eta lan-munduko bizitza?

Umetan ohituak ginen eskabitz eta eskola tartekatzen beharrak hala aginduta. Bestalde, Mutrikun ohikoa zen emakumezkoak lantegietan jardutea; lehorrean gehiago ginen pulimentuan eta sokagintzako lantegietan izan ezik; beraz, Egañanekoa oso arrunta zen. Bertako lanek ez zuten lan fisiko handia eskatzen, bai oster, esku iaioak. Trebea nintzen, eta lan berezi asko igarotzen ziren nire eskuetatik. Lehen haurra izan eta etxean gelditu nintzenen, etxera ekartzen zizkidaten oraindik zenbait lan. Jasotzen genuen lan-sariak bizitza askeagorako aukera ematen zigun, eta bagenuen geure kapritxoak egiterik ere, nahiz eta gaurkoekin konparatuz oso apalak izan.

Eta ondorengo urte luzeetan zer egin duzu?

Hogeita hamaika urterekin ezkondu, senarra barberoa (domeka goizetan ere lana egiten zuena), umeak, inguruko familia, eta abar luze bat. Begira, hemen daukat "Promoción de la mujer" en egindako kurtso baten agiria ere (eta barre egiten du hura eskuratzen digularik). Pozik bizi izan naiz eta pozik bizi naiz; egun, erreginarene antzera, alabaren etxean. Zer gehiago eskatu behar dut? Parrokia-ko lanak egiteko ordezkia ere aurkitu dut ... Bihotza nekatu dela pixka bat ezen, bestela, oraindik ere negar faltu batzuk egingo nituzke antzezlekuren bateko taula gainean.

Pepita, ba al dakizu zergatik ospatzen den martxoaren 8an emakume langileen eguna?

Bai, horrenbestearaino iristen naiz. Orduan ere boteredun gizonezkoak izango ziren hainbeste emakume erre zituztenak protesta egiten ari ziren enpresaren barnean. Gizonezkoak, oro har, ez ditut txartzat.

Ondo izan Pepita, eta urte askotan segi horrela!

IBARPLAS
Zure neurrirako leihoak,
kalitatez jarritako eta bukatutakoak!

Pol.Ind.Itziar-Tel.: 943 199 226 - Fax: 943 199 196
Web orrialdea: www.ibarplas.euskalnet.net
E-maila: ibarplas@ibarplas.euskalnet.net
20829 ITZIAR (Gipuzkoa)

Azken urteetan, gure artean komunikatzeko era edo modua asko aldatu da. Gutunen bidezko eta ahozko komunikaziotik urrunduz, Interneta eta sare sozialak komunikatzeko biderik eta tresnarik garrantzitsuenak eta eraginkorrenak bihurtzen ari zaizkigu; batez ere, gazte eta nerabeen artean. Tresna eraginkorrek direla ezin dugu ukatu; egoki erabiltzen jakitea komeni, ordea! Aholku eske Informatikan Lizentziatua eta Sistema Informatikoen Administrazioa den Pedro Arreitunandiaarengana jo dugu.

NERABEAK ETA SARE SOZIALAK

Zer dira sare sozialak (Tuentia, Facebooka...)? Eta nola erabiltzen dira?

Sare sozialak, Interneten sortu diren beste hainbat tresna bezala, pertsonen arteko komunikazioa errazteko asmatu diren tresnak dira, eta munduan zehar milioika pertsonak erabiltzen dituzte egunero. Entzutenak Tuenti (gaztetxoan artean, batez ere), Facebook eta Twitter dira, baina azken aldian berriak ere sortu dira: GooglePlus, Pinterest,... Enpresa munduan ere asko erabiltzen dira, beraien produktuak ezagutzera emateko eta bezeroarekin komunikazio zuzenagoa izateko.

Zertarako erabiltzen ditugu?

Aurrez aipatu dudan moduan, komunikatzeko (azaltzea erabiltzea baino zailago izaten da). Sare sozialetan nahi duzuna kontatu dezakezu: asteburuan egin duzuna, hor nonbait entzun edo irakurri duzun zerbait, prentsan irakurritako artikulua bati esteka jar diezaiokezu eta zabal-tzen lagundu, ..., nahi duzuna. Gero publikatu duzun gertaera hori zure sareko lagunek irakurri eta gustatu bazaie, beraien lagunen artean zabal dezakete, edo komentarioren bat idatzi. Guzti horrek, hasiera batean, zuk publikatu duzun hori sarean zabal-tzen laguntzen du.

Tresna horiek asko erabili izan dira herrialde Islamisten inguruan azken urtean izan diren iraultzetan, eta orain dela ez asko, Valentzian protestak ari ziren ikasleen kontra poliziak izan duen jarrera salatzeke ere erabili dituzte. Valentziako kasuan, jendeak mugikorrek erabiliz argazkiak eta bideoak atera, eta segundo gutxitan Internetera igotzen zituen. Minutu batzuk geroago informazio guztia Twitter sarean genuen, kalean pertsona arrunt batek ateratako argazki edo bideo horri ikaragarritzko oihartzuna emanez, eta kasu askotan ohiko komunikabideek baino hobeto eta azkarrago.

Gure inguruan politika-mailan ere erabili izan da, batez ere, hauteskundeetan, baina gai horrek niregan oso sentsazio txarra utzi du.

Zergatik diozu hori?

Ba, alderdi politikoei ondo dakitelako hauteskunde garaian bozkek lortzeko edozer egin behar dela, baita “moderno ukitua” lortu ere, eta orduan Internet sarea erabiltzen dute: blogak sortu, libdub-ak grabatu, bideoak eskegi, sare sozialak erabili, ..., ahal den guztia, baina gero, hauteskundeak pasa ondoren, guzti hori desagertu egiten da; hozkailuan ditugun janariei bezala, ukitu modernoa “kadukatu” egiten zaie (hurrengo hauteskundeak iritsi arte, noski!).

Portaera horrekin argi uzten dute ez dutela Interneten sinesten, eta hori, nire ustez, oso akats larria da, gaur egun Internet sareak hainbat eta hainbat aukera eskaintzen dizkigulako. Eta gure agintariak ez dira hori ikusteko gai. Baina, bueno, buelta gaitzean gaira.

Nerabeen kasuan, nola erabiltzen dituzte? Moda kontua al da?

Esango nuke ezetz, ez dela moda kontua: sare sozialak eratzeko etorri dira. Gazteek sare sozialak erabiltzen dituzte, kontua da erabilera beraien kabuz ikasten ari direla, eta edozein tresna bezala, garrantzitsua dela ondo erabiltzea.

Nondik dator gurasoen kezka?

Ezezagunak diren gauzek beldurtu egiten gaituzte. Gehienetan ez dakigu tresna horiek zer diren, ez dugu esperientziarik, baina medioen bidez badakigu batzuetan arriskutsuak izan daitezkeela, eta beldurra ematen digu gure seme-alabak arriskuan egoteak.

Gurasook alfabetizazio digitalaren beharra daukagula esango zenuke?

Dudarik gabe. Gure seme-alabek mundu horretan sartuko dira, nahiz eta guretzat ezezaguna izan; guk ere hala egin genuen gure garaian. Lagundu nahi badiegu, mundu horretan murgiltzea komeni zaigu, eta erabilera onak eta ez hain onak zeintzuk diren aztertuta eta ikasi.

Pribatutasuna eskubide bat al da? Nola jokatu nerabe-ekin? Gomendio batzuk sare sozialak erabiltzeko orduan.

Bai, pribatutasuna eskubide bat da, baina norberak zaindu behar du bere pribatutasuna. Interneten izaten diren berriak sarean geratzen dira, eta ez dakizu noraino hel daitezkeen. Norbaitek argazkia atera eta Facebook edo Tuentira igotzen badu, argazki hori minutu batzuetan sarean zabaltu daiteke, eta bere kontrola gal dezakezu. **Sare sozial guztietan pribatutasuna ez da berdin kudeatzen, adibidez, Facebook-en argazki bat ezabatu arren, hor jarraitzen du,** argazkiarekiko zure eskubideak gal ditzakezu, nahiz eta zeuk atera eta zeuk igo. Sare sozialetan zure pribatutasuna kudeatzeko aukera ematen dizute, baina hainbat kasutan jendeak ez dio horri jaramonik egiten.

Gomendio bat ematekotan, hauxe emango nuke: tresna horiek erabili, baina zentzuz erabili. Mundu errealean egingo ez zenukeen gauzarik ez egin, eta pentsatu gaur idazten duzun hori, gaur igotzen duzun argazki edo bideo hori noraino hel daitezkeen eta hori ezin izango duzula kontrolatu; beraz, ez publikatu konprometigarria izan daitezkeen ezer, ez baitakizu bihar edo etzi damutuko zaizun. Gai horren garrantziaren adierazle moduan datu bat: **Twitter sareko erabiltzaileen artean egindako inkesta batean, erabiltzaileen %25ek diote sarean publikatu duten informazioaren bat publikatu izana damutu zaiela** (<http://bit.ly/wpmCO6>).

Bestalde, gauza guztiek bere adina dute. 12 urterekin ezin duzu kotxe bat gidatu: lehenengo, adina izan behar duzu gidatzeak eskatzen duen erantzukizuna izateko; gero, nola gidatzen den ikasi behar da, arauak ezagutu eta ondo gidatzen ikasi. Internet eta sare sozialetan ere berdin izan beharko litzateke, baina, zoritarrez, kasu gehienetan gatzetxoek beraie kabuz ikasten ari dira, batzuetan nahiko helduak ez direnean.

Beraz, zer egin beharko genuke sare sozialak erabiltzen ditugunok?

Ba, erabiltzaile gisa sartu ondoren, ezarpenetan sartu eta gure pribatutasuna kudeatzeko dugun aukera aprobetxatu. Interneten informazio asko dago gai horiei buruz sakontzeko, hemen adibide batzuk:

• Facebooken pribatutasuna kudeatzeko aholkuak:

<http://bit.ly/z2PDf>

• Gai hauei buruzko bideo didaktikoak:

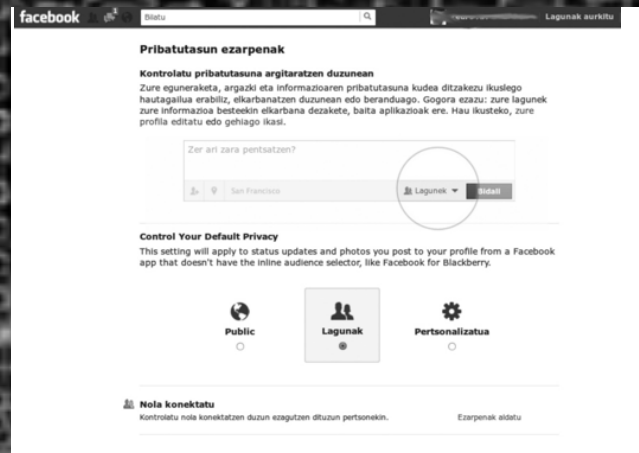
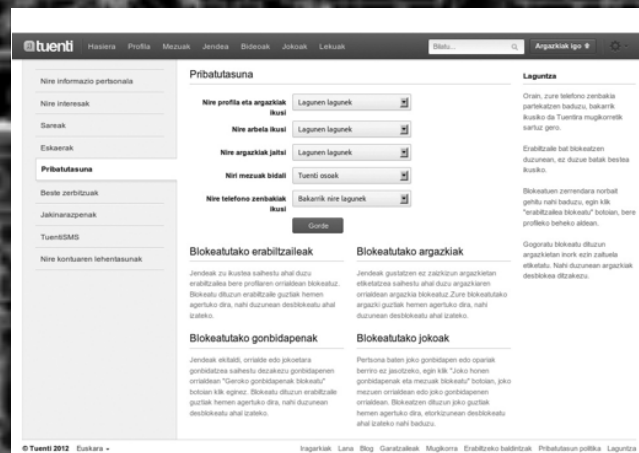
<http://www.youtube.com/user/pantallasamigas>

• Artikulu txiki batzuk: <http://bit.ly/A1S5tm>,

<http://bit.ly/mYKAZa>

Eta zerbitzu horiek erabiltzen dituen gazte baten guraso bazara, eskaiozu berari mundu hori nolakoa den erakusteko; izan ere, jarrera irekia izanda, gazteengandik asko ikas dezakegu.

Bukatzeko, ez ahaztu tresna horietako batzuk euskaraz ere baditugula. **Euskalduna bazara eta Interneten ere euskaraz bizi nahi baduzu, Nabigatu Euskaraz** (<http://nabigatueuskaraz.com/>).

Ziriako Andonegi Andonegi (II)

(1.912 - 1.981)

ETXEKO KONTUEKIN arituz gero, “Trabajadore” lanetatik bueltan, Benita Egurbide Maizekin 1.941. urtean ezkondu eta Barrenkaleko Lekuzar etxea prestatu zuten, lehen eta bigarren solairuak, lehenean lana egiten zan, sastrerixa eta sukaldea; bigarrenean atsedena, ez zegoen besterik, horrela ziran lehengo etxe txikiak.

Bizibidez sastrea zan eta bere ordu libre-etan idatzi eta irakurri egiten zuen orokorrean, eta beste zaletasunak aipatzekotan, hauek:

- Mendizalea, Burumendiko sortzailetakoa bat, 1.954.ean irabazitako domina dauka.
- Kantuzalea, kantari ona eta musi-

kaz ulertzen zuena.

- Bertsozalea, ez zuen txapelketarik galduko.
- Lagunarte zalea.
- Saltsa askotako perejila, esaten hastea ere... alferrik! Asko eleizaren inguruko elkarteak: Jesusen Bihotzaren Elkarteko Lehendakaria, esate baterako.
- Azken urtetako erretiroan kuadroak pintatzea gus-tatzen zitzaion.

Etxeko lan kontuetan, gizon eta emakumeen rola ondo finkatuta zeukan!

Holakotan gertatu ohi dan bezala, eskerrak amari! etxeko lan guztiak, seme-alaben ardura guztiak amaren ardurapean. Eta etxera zetozen bezero, bisitari, gonbidatu, pasarako eta abarrei harrera abegikorra egin behar horretan pasatzen zuen amak eguna.. Beti diru kontuak orekatu ezinik, zenbat aldiz, esan ohi zuen: Zer liburu eta hainbeste kopla! horiek danak izara, (edo dana dalakoa) bihurtuko balira...!!! Horrela izaten ziren gure familiko zirri-zarrak, herriko famili gehienetan bezelaxe.

POLITIKA

Bigarren Errepublika garaian abertzaletasunean loraldi bat egon zen. Batzokia, Euskal Emakume Batza, Sindikatuak, Partiduak... Une horretan gazteak, emakume zein mutilak asko mugitzen ari ziren maila guztietan, zoritxarrez loraldi hau gerrak zapuztu zuen, baina hala ere hazia ereinda zeukaten.

Gerra denborako kotuak, danok dakigun bezela, sufrimendu eta ikara haundiko denborak izan ziran, bukatu ondoren, gero eta gero ere, ezer gutxi kontatu ziguten gurasoek, babestuak egon gintezen ziu-rrenik eta berentzako sekretuak ziren gauzak, badaezpada ere, hilobira arte eraman zituzten.

Dakigun gauza batzuk: San Andres Gudarostean ibila zan. Preso hartu eta Ondarretako espetxean egon zen heriotz zigorrarekin. Hemendik nolabait atera eta Mirandara, gero “Trabajadore” lanetan: Cogolludo (Guadalajara), Segovia, Cortes (Nafarroa) Holako lekutan ere egin zuen mutrikuarrekin topo, behintzat gogoratzen dugu Esteban Urreisti “Txatua” rekin izandako bizipenak kontatu zigula.

Errepresio gordinaren beste adibide bat, besteak beste, eta idazleei dagokienean, Gotzon Osoro

(Angel, "Pahatsa" nekua) hau ANVkoa zen eta afusilatu egin zuten. Eta zenbat holako! Hemen, Frankorekin bat ez zetozenak, itzelezko zigorra jaso zuten: gorriak (ezkerrekoak), errepublikanoak eta nazionalistak. Bai, kontatuko du norbaitek nola joan ziren Komentua defendatzera eskerreko erasotzaileen-gandik! Eta egia da. Mereziko lukete gauza hauek danon artean jasotzea historiarako. Hemendik eskerrek langintza horretan dabilatzatenei.

XX. mendeko bigarren erdialdera etorriz, zentratzeko, esan dezagun berriz ere, gure aitta abertzalea zela, Euskal Alderdi Jeltzalekoa, gerra aurretik, gerra

denboran eta gerra ondoren. Arik eta historiaren bilakaerak, inertziak apurtu eta belaunaldiko gazte berriek hankaz gora jarri zuten arte ordura arteko ordena. Orduan, gure gurasoak bi uren artean gertatu ziren, borrokan, seme-alaben politikako joera berriak alde batetik, eta bestetik beren ideia eta tradizioetan zalantzakor. Asko sufritu zuten! Orduan, egoera nahasi hartan, Alderdi Jeltzalearentzat deserosoa bihurtu zen aitta, eta beren jokaera izan zen, aintzat ez hartzea, baztertzea eta ostraziz-mora kondenatzea.

EUSKARA

1.968an Euskara Batua finkatu zen. Alfabetatzen hasi ginen gazteak, aldizkari batzuk, ikastolak-eta alde horretatik zijoazen, mugimendu kultural haundi bat jarri zan martxan. Hala ere, hemen ere txokea egon zen aldeko eta kontrakoaren artean.

Aittak lagunak zituen alde batean eta bestean eta era bietako argudioak ulertzen zituen eta ezin erabakerik ibili zen. Galdera zen beti: Alde zaude ala aurka? Ziurtasunik ez edukitzea pekatua balitz bezala.

Azkenean, poliki-poliki, herriko kultur eragileei esker, Debako Idiakez idazle lagun bezalakoei esker, Iñaki Bereziartua eta Arantzazuko frantzizkotarrei esker... posizionatu zen eta ikasi egin behar izan zuen. Honek idazterakoan zekarkion ziurgabetasun eta guzti! Alde horretatik bazeukan meritoa, edadean 50eko hamarkadan sartua zegoen-eta!

Euskera Batuaren kontu hau ere batzuk politikarekin nahasten zuten, hala ere euskararen errealitate berria gainditzeak baino arazo eta min gehiago emango zien, gurasoei, politikako tirabirengatikako arazoak.

OREKAREN BIDEZ OSASUNAREN BILA

Badira hamar urtetik gora Yoga ikastaroak ematen direla Mutriku. Partaide kopuruetan gorabeherak izan badituzte ere, berratzaren direnek ez dute hutsik egiten urteak pasa arren. Baina zer dakigu Indiako antzina-ko irakasgai horri buruz?

Yoga hitzak batasuna esan nahi du, eta bere helburua da pertsonak dituen alderdi desberdinak, hau da, gorputz, buru zein emozioak orekatzeko bidea egitea. Milaka urte dituen kultura izanik, maisu hinduei esker bizirik dirauen filosofia dugu. Mendebaldeko kulturaren ehun bat urte izango ditu gure artean, XXmendetik gaurdaino.

Yogak kontzientzia, osasuna, malgutasuna eta buru-lasaitasuna hobeto gozatzeko laguntzen du. Barneko bake eta maitasun-iturri horrekin bat egiteak onurak besterik ez ditu ekartzen eguneroko bizitzan eta elkarrenganako harremanetan. Hori benetan bizi duenak aldaketa nabariak sentitu-

ko ditu bere bizitzako arlo guztietan.

Mendebaldean Yoga hitza postura arraroekin elkartzen dugu, arnasketa eta gorputz-jarrerara zailekin. Eta ikaskuntza horretan hasi nahi duenak profesional zintzo eta on bat aurkitu behar du.

Yogara hurbiltzen den edonork berari hobeto doakiona aurki dezake: erlaxatze teknikak, arnasketak, kontzentrazioa...

Barneko garapena lantzen lagunduko du Yogak, bizitzan ditugun ohitura zaharrak zuzendu eta hobekidiren beste berri batzuk hartzeko.

Munduko Osasun Erakundeak dio: "Osasuna izatea ez da bakarrik gaisotasunik ez izatea; gorputzez, buruz zein gizarte-mailan ondo egotea ere bada".

Yogaren onurak hauek izan daitezke:

Hipertentsioaren gutxitzea, erlaxatzea. Gorputza eta burua erlaxatzen ikasteak onurak baino ez dizkio ekarriko Yoga egiten duenari.

Gorputz-jarreraren bidez odola hobeto barreiatuko da zainetan zehar, zelulen toxinak askatuz bere ibilbidean.

Erlaxazio ariketak eta luzaketak eginez, nerbio sisteman izango du eragina estresa askatuz.

Arnasketa ariketak bide izanik, gure pentsamenduak eta kezak uxatuko ditugu, bakea ekarriko gure bizitzara.

Jateko ohiturek ere badute bere garrantzia, elikadura orekatu batek eta ohitura onek gure osasunean izango du eragina.

Bost mila urte inguru dituen bizitza-filosofia horrek zer dauka, egun daukan garrantzia izateko?

Yogak barneko lasaitasuna emateaz gain, indarra, argitasuna, ziurtasuna, jakinduria, osotasuna, maitasuna, errukia eta norbere buruarekin bat egitea ere eskaini dezake.

JARRI-TOKI Jatetxea

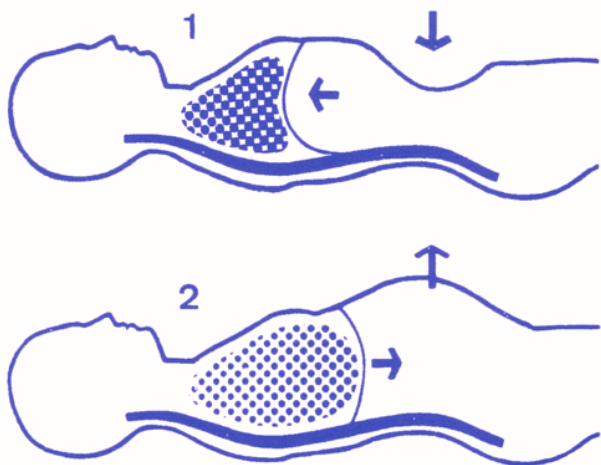
- Eguneako menua eta karta
- Familia giroko bazkariak
- Enpresa bazkariak
- Ezkontza, bataio, Jaunartze...

Tel. 943 60 32 39 MUTRIKU

Zure establezimenduaren berri mutrikuar guztiei emateko...

KALAPUTXI

Luardo etxea, behea · Barrenkale, 12 · Tel. 635748393
kalaputxi@topagunea.com

Yoga-tekniken ezaugarriak:

- Mugimendu geldoak, leunak ditu ardatz.
- Kontzentrazioa da garrantzitsua mugimenduan.
- Arnasa sakona ariketa egitean.
- Erlaxazioa ariketa egin artean zein bukatzean.
- Bihotzaren gainkargarik ez du eragiten.
- Gorputz osoa proportzionalki lantzen du.
- Giharreak eta artikulazioak malgutzen ditu.
- Gorputza zein burua lantzen ditu.

Yoga saioa pauso hauetan bana dezakegu:

Pranayama: arnasketa ariketak dira. Arnasa hartzen ikasten da, biriketako gaitasun guztia erabiliaz, energia eta indarrak orekatuz.

Asanak: gorputz ariketak dira. Gorputzaren organu guztiak hartzen ditu. Indar blokeoak kentzeaz gain, gorputza lasaitzeko prestatzen da.

Erlaxazioa: gorputza orekatu eta harmonizatu egiten da.

Zenbait gomendio:

Pazientzia eta irmotasunak badute eraginik emaitza onak lortzeko orduan. Mendealdekoen helburu nagusia erlaxazioa izanik ere, diziplina handia eskatzen du onurak ikusi nahi baditugu.

Asanak edo jarrerak egiteko orduan, ez da komeni jan eta segituan egitea, eta ahal izanez gero, maskuria eta hesteak ere hutsik direla egin behar dira.

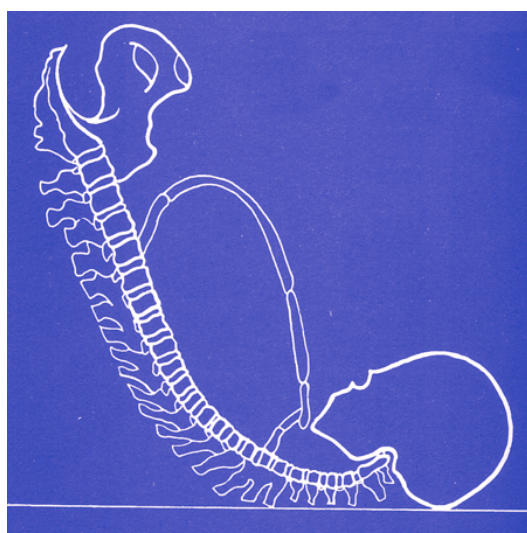
Ez da gomendagarria eguzkia hartu eta berehala edo oso nekatuta egonda asanak egitea.

Asanak egin aurretik eta ondoren basokada bat ur edan daiteke, baina bukatu eta berehala ez da gomendagarria ariketa bortitzik egitea edo dutxa hotzik hartzea.

Yoga egiteko gela handi bat aukeratzea da egokiena, eta nahikoa argi eta aire badu, hobeto. Hotz izanez gero, kirol arropa lasaia eta zuntz naturalez (kotoia, artilea...) egindakoa erabiltzea gomendatzen da; bero badago, berriz, ahalik eta arropa gutxien.

Asanak bukatzean arropa jantzi edo manta batez estaltzea komeni da.

Musika lasaiak ere asko laguntzen du, baina ez da derrigorrezkoa.

Gizonezkoen
ileapaindegia

IMOTZ

Erdikokale, 34 - behea MUTRIKU Tel.: 943 60 41 62

Ntra. Sra.
de Begoña
EHORZKETA

Iriagirre z/g

Tel.: 646 351 352 - 943 60 47 78
943 20 10 95 (24 ordu)

SOCORRO

Zorionak zuretzako amona, baina benetan zoriontsuak gu gera, zu gure artean egotearren. Maite zaitxugu!

NAROA

Gure etxeko printzesak 5 urte egingo dituelako, zorionak eta mila pila muxu etxeko denon partez, batez ere Enaitzen partez.

IRAIDE

urtarrilaren 25ean 5 urte bete zenituelako. Smila kilo muxu. Aita, ama, aitxona, amona, Oskitz, Enaitz eta Eber-en partez.

LUR

Zorionak otsailaren 15ean 3 urte Potolo egin dituzulako. Txokolatezko muxu pilo bat danon partez, batez ere Xua, Ainara eta Iñakik.

GARBIÑE

Zorionak mari-kalanbre! pilo bat muxu denon partez.

UNAI, ROSITA eta EBER

Zorionak hirukote! Martxoak 13, 16 eta 19an urteak beteko dituzuelako. Zuek prestatu festa eta guk opriak. Muxu handi bana Enaitz, Iraide, Oskitz eta famili osoaren partez.

IRATI

Zorionak eta muxuak Mutri-kutik.

NOA

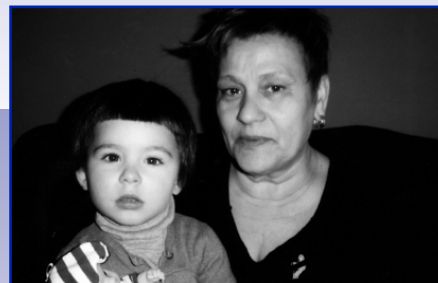
Ongi etorri gure artera, eta aita-ama berriei zorionak!

MARIBEL

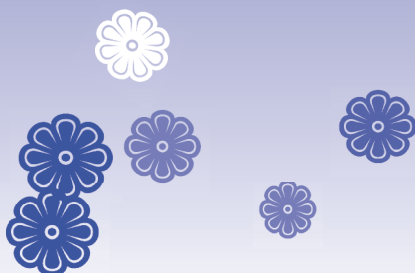
Apirilaren 6an Zorionak! Jarraitu irriparre ezti horrekin etxekoak goxatzen.

JANE

Zorionak poxpolin-marisorgin! martxoaren 26an urtebetetzea dezulako.

IZAR eta DORI

Zorionak bikote! koloretako muxuak etxeko denon partez.

RAIKETAK S.L.
SAGARMIÑA

Hondartza 3-4, behea
31 postakutxa
20820 DEBA
Tel. eta faxa: 943 192 249
Mob. 629 639 685
629 641 940
sagarmina@sagarmina.com
www.sagarmina.com

1945 urte inguruan

Goian: Itziar Andonegi

Tartean: Anizeta Andonegi, Purita Lekube, Eli Andonegi, Maritxu Andonegi, Itziar Andonegi (Lekonde), Pakita Olabe.

Behean: Pepita Larrañaga eta umeak ezezagunak.

IÑIGOBELÉN
konde 3 - tfnoa. 943603701

argazki lanak
erretoke digitala
diseinu grafikoa
fotokopiak zuribeltzean/koloretan

euskal preso eta iheslariak etxera

ANSORREGI

Oinetakoak

Erdiko kale, 9 - 943 60 33 42

ZAINTZAKO BOTIKAK**MARTXOA: Gaueko 10ak arte.**

16tik 18ra Otxagabia (Mutriku)
19tik 22ra Zalduegi (Deba)
23tik 25era Burgoa (Deba)
 (zapatu goizean Apraiz)
26tik 29ra Otxagabia (Mutriku)
27tik 29ra Burgoa (Deba)
30 eta 31n Apraiz (Mutriku)

APIRILA: Gaueko 10ak arte.

1ean Apraiz
2tik 5era Burgoa
6tik 8ra Zalduegi
 (zapatu goizean Otxagabia)
9tik 12ra Apraiz
13tik 15era Otxagabia
16tik 19ra Zalduegi
20tik 22ra Burgoa
 (zapatu goizean Apraiz)
23tik 26ra Otxagabia
27tik 29ra Apraiz
17tik 29ra Otxagabia
30ean Burgoa

Gaueko 10etatik aurrera
ELGOIBARREN
 ikus 4. orrialdea

MENDI IRTEERAK

MARTXOAK
25

MUTRIKUKO INGU-
RUAK EZAGUTUZ

APIRILAK 1

VALLE DE LAS CALDE-
RECHAS (BURGOS)

APIRILAK 15

MUTRIKUKO INGU-
RUAK EZAGUTUZ

ZIRIAKO ANDONEGIren
100. urteburuan orduko
andre-gizonei omenaldia

Martxoak 22, arratsaldeko
7etan Zabielen

“Aitorren mitoa eta
gerra aurreko zerzeladak”

Hizlaria: Iñaki Egaña
 (historialaria)

Martxoak 16, barixakua

Antzerki ikastaroa genero ikuspegia
kontutan izanda

Zabel Kultur Etxean, 17:00 – 19:00
 Nori zuzenduta: 8 tik – 12ra adinen
 arteko umeei.
 Kopurua: gehienez 20 lagun
 Kostua: Doan
 Irakaslea: Xanti Ledesma,
 Begira antzerki taldeko kidea

APIRILAK 9
GALDONAKO
JAIXAK

Vitoria Optika

AUDIOLOGIA ZENTROA

- Osasun sailak homologatutako audiologia zentroa
- Audioprotesista egunero dago zentroan
- Audiometriak doan, kabina intsonorizatuan
- Teknologia berrienak erabiltzen ditugu
- Etxean ere atenditzen dugu (Graduazioak eta Audiometriak)

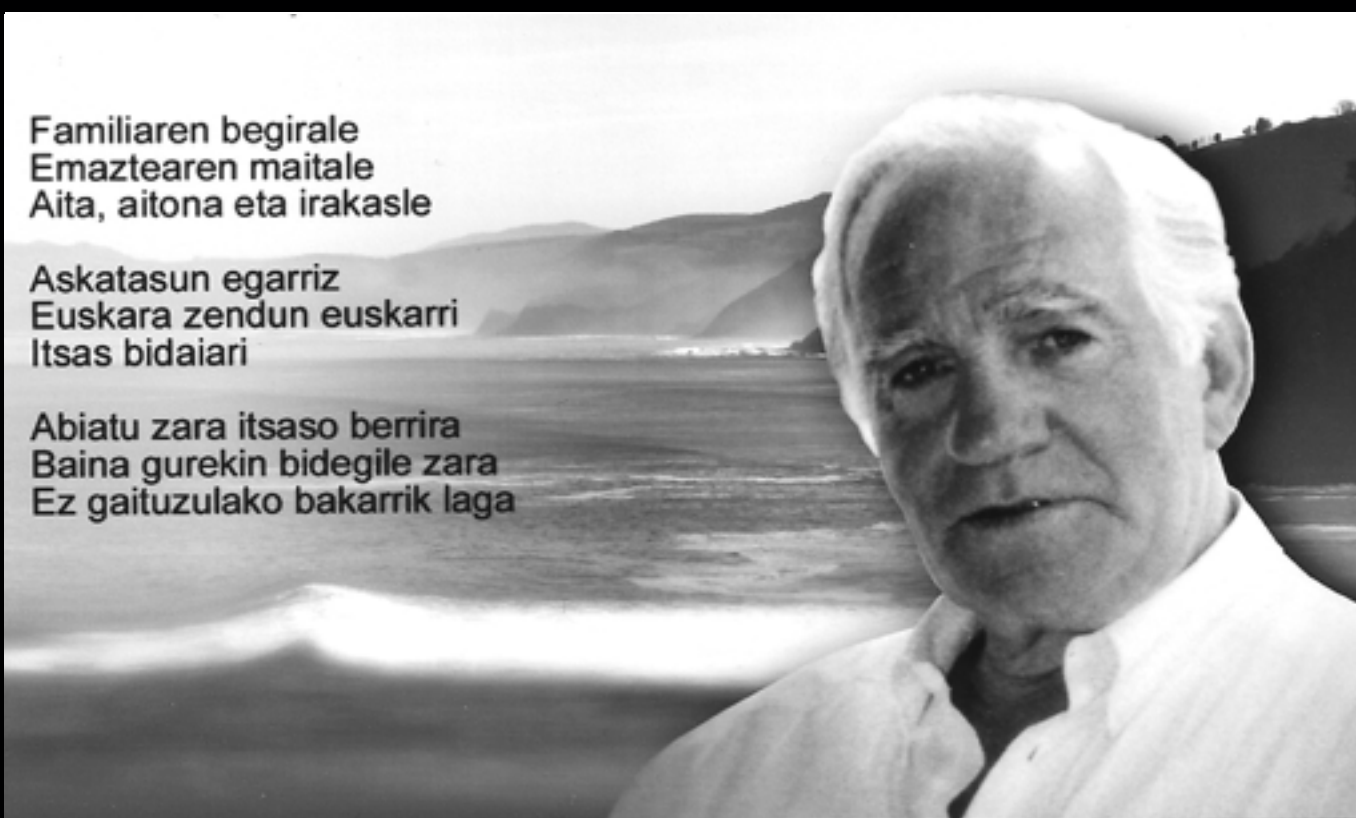
Tel. 94 613 41 38
e-mail: mvitoria@cnoo.es

Iparkale, 1
ONDARROA

Familiaren begirale
Emaztearen maitale
Aita, aitona eta irakasle

Askatasun egarritz
Euskara zendun euskarri
Itsas bidaiari

Abiatu zara itsaso berrira
Baina gurekin bidegile zara
Ez gaituzulako bakarrik laga

1923-VI-28

Fñaki Arrizabalaga Lizardi

2011-III-30

75 urteurreneko

OMENALDI EKITALDIA

MUTRIKUARRAK EUZKADI 'KO GUDONTZIAN

Leon Agirregomezkorta Manzisidor · Jose Marlin Agirregomezkorta Otza · Martin Arreitunandia
 Angel Arreitunandia Galdos · Enrique Arreitunandia Galdos · Lorenzo Arrieta Mugerza · Bernardo
 Arrizabalaga Agirregomezkorta · Jose Arrizabalaga Arrizabalaga · Miguel Astigarraga Mendizabal
 Ramon Barrenetxea Arrieta · Marcelino Basterretxea Larrañaga · Jesus Basurko Agirregomezkorta
 Eulogio Belaustegi Galdos · Jose Manuel Belaustegi Sustaeta · Cesareo Burgaña Belaustegi · Hilario
 Burgaña Belaustegi · Ignacio Burgaña Belaustegi · Jose Maria Burgaña Belaustegi · Luis Burgaña
 Belaustegi · Antonio Egurbide Maiz · Modesto · Jose Egurbide Maiz · Angel Elizagirre Manzisidor
 Juan Elizagirre Manzisidor · Eusebio Flores Arreitunandia · Policarpo Flores Arreitunandia · Angel
 Flores Uranga · Pedro Flores Uranga · Jose Maria Gabarain Barrutia · Jose Galparsoro Andonegi
 Leon Goenaga Larrañaga · Jose Ituarte Etxeberria · Jose Ituarte Etxeberria · Miguel Landa Osa
 Luis Lezertua Bastida · Ramon Lekube Amutxastegi · Pedro Lete Correa · Jesus Lete Mugerza
 Teodoro Lete Mugerza · Paulo Martinez Perez · Jose Mendiguren Barrutia · Francisco Mendizabal
 Furundarena · Jose Osa Barrenetxea · Lorenzo Oianguren Urresti · Nicolas Oianguren Urresti · Jose
 Miguel Saizarbitoria Ijaran · Victoriano Sustaeta Azkarraga · Andres Sustaeta Urkidi · Jose Urkiri
 Elizagirre · Angel Urresti Arreitunandia · Santiago Zabala Lezertua · Kosme Ansoregi Egafia
 Inazio Lezertua Mendizabal

Itsas guduan hildakoak:

Ignacio Lekube Goenaga (+1937-01-17) · Bixente Agirregomezkorta Otza (+1937-03-05)
 Antonio Ituarte Etxeberria (+1937-03-05) · Modesto Agirregomezkorta Manzisidor (+1937-05-01)

